

Naročnina se plačuje v naprej in stane mesečno din. 2.—; polletno din. 10.— in letno din. 20.—; v inozemstvo dvojno. — Vse pošiljatenanaslovlistu „Sedanjost“. Nezaprte reklamacije poštnine proste. — Izhaja vsak četrtek z nedeljskim datumom v Novem mestu.

SEDANJOST

Oglasi: $\frac{1}{2}$ strani din. 300.—, $\frac{1}{4}$ in $\frac{1}{8}$ sorazmerno; manjši: mm 50 par; trivrstični in obširtnice 43 par; poslana, reklamne notice itd. v besedilu mm din. 1.20. Koristonosna društvena priobčila 30% popusta. Pri večkratoglaševanju znaten popust.

Preko centralizma k avtonomiji.

Poglejmo enkrat stvarnosti neustrašeno do dna! Položaj, ki ga je prinesla srbska vlada s Krfa, je moral neizostavno dovesti do zapletljajev v notranji politiki nove države. In, hočeš-nočeš, belgrajska porodica, okužena z bacilom „črne roke“, se je nanekrat našla pred nalogo, kateri ni bila kos. Kakor po 29. maju 1903, tako je tudi 1918 rešil situacijo zopet samo Stojan Protič. Toda podzemeljski rovi, denar, izvoznice in spletke, predvsem pa maščevalnost za solunski proces — vse to je izpodjedalo korenine utrjevanju nove države. Srbski politični voditelji niso uživali zaupanja, kakršno so potrebovali za svoje namene. Kot vez med „prečani“ in Srbijanci se je na nesrečo pojavil Svetozar Pribičević, ki je zbral okrog sebe vse tiste, katerim je bil splošni blagor ljudstva le predmet za agitacijo. Kot tak je kmalu zavzel odlično mesto katero je utrjeval s sredstvi, kakršna bi poštenjak ne porabljal. Njegov brat Milan, kot polkovnik srbske vojske, je obesil vojaško suknjo na klin in „črna roka“ je aktivno posegla v naše politično življenje. Duhovi so se razdelili. Situacija je postala nevzdržljiva. Zahteva revizije solunskega procesa je izbila dno in Stojan Protičev kabinet je razpadel. Po dolgotrajni krizi je prišel na površje Davidovičev kabinet, ki je hotel uveljaviti načela „črne roke“: odpraviti parlament, pripraviti sebi ugoden položaj, z naredbo vzakoniti volilni red za ustavodajno zbornico in razpisati volitve na madžarski način.

To bi se bilo tudi zgodilo, da ni zunanji položaj zahteval druge smeri. Parlamentarna zaednica s Stojancem Protičem, dr. Korošcem in dr. Laginjo je prevzela nasledstvo v februarju 1920. Obstrukcija „črnorokcev“ je ovirala vsako parlamentarno delo. Kaj storiti? Politika ljudstva se ni mogla uveljaviti, ker so ji metali polena pod noge celo — o ironija in sramota — socialisti. Stojan Protič se je moral umakniti, da je napravil mesto — Vesniču. Treba je bilo sestaviti skupno vlado. Z nezaslišanimi spletkami so nastopali kot Pribičevićevo orodje predvsem slovenski liberalci in socialisti proti Jugoslovanskemu klubu. Ko bi se jim posrečilo iztisniti že takrat Jugoslovanski klub iz vlade, ni izključeno da bi se kmalu nato po glavnem mestu izropane Slovenije sprehajali — polentariji, dočim bi liberalni in socialistični voditelji pobrali v Sloveniji svojih pet čespelej in v Veliki Srbiji začeli novo — življenje milijonarjev. Ravno pod Vesničevo vlado se je začelo tudi odkrito vcepljati misel, da se razbije — Jugoslavija. S „klerikalci“ ničesar skupnega, to je bilo geslo takratnih dni. In ker so Slovenci „klerikalci“ (čitaj: katoličani), torej proč s Slovenci. S Hrvati pa bi se obračunalo na — macedonski način.

Radikalna stranka se je zavedala nevarnosti položaja. Vse je kazalo, da ostane osamljena in da bo končno prisiljena pre-

pustiti svoje predominantno (nadvladujoče) stališče zastopnikom „črne roke“ v policajdemokratski stranki. Dr. Ninčič, ki je v imenu parlamentarne zaednice vodil pogajanja s Pribičevićem, je zahteval, da ves protipolicajdemokratski blok vstopi v vlado sicer ne bodo vstopili niti radikalci. Tako je bila odstranjena nevarnost — državnega udarca, in sicer skoraj tik pred pogajanjmi z Italijo.

Volilni zakon, sestavljen na podlagi statistike iz l. 1910., kar je dajalo znatnejšo moč srbijanskim strankam, je vseboval tudi določbo o poslovniku za ustavodajno zbornico. Ta določba se je takoj po volitvah zlorabila proti „prečanskim“ strankam. Tudi volilna geometrija, je igrala znatno vlogo v prid policajdemokratom. To se je videlo glede Slovenije posebno v bivši Štajerski in v Prekmurju. Stranke v Srbiji so postavile večje število srbijanskih politikov za kandidate v „prečanskih“ krajih, zlasti v Bosni, Vojvodini in Sremu, dočim kandidiral razen enega kumunista noben „prečan“ v Srbiji. Pašič, Davidovič, Draškovič itd. so kandidirali v Srbiji in v „prečanskih“ krajih. Ko so bili izvoljeni v krajih bivše Avstro-Ogrske, so se odrekli mandatom v Srbiji v korist srbijanskim kandidatom. Na ta način je prišlo v ustavodajno zbornico okrog 20 srbijanskih poslancev več kot pa je bilo mandatov v Srbiji, kjer je bil izvoljen edini „prečan“, Slovenec Klemenčič in sicer v Macedoniji.

Temu umetnemu ustvarjanju protislovenske in protihrvatske večine za bodočo zbornico je služila tudi žerjavščina v Ljubljani. „Posojilo“, ki so ga najeli pri dr. Žerjavu samostojneži v znesku najmanj 400.000 (kolikor so priznali), je služilo isti svrhi. Podpredsednik liberalne stranke Pucelj, obkrožen s podeželskimi liberalci, je ustanovil Samostojno kmetско stranko. Ta spletkarski uspeh liberalcev se je kruto maščeval nad ogoljufanimi volilei.

Vesnič, ko je sprevidel, da je v Sloveniji izšla opozicionalna večina, da so v Bosni in Hercegovini prodrli muslimani, na Hrvatskem pa je zavladael z ogromno večino Radič ter da je komunistična stranka odnesla 58 mandatov, — se je zatekel k poslednjemu sredstvu, k poslovniku. Dr. Korošec je proti temu vložil odločen protest in izstopil iz vlade. S tem je Jugoslovanski klub prešel v opozicijo in šele, ko so komunisti prisegli, ni kazalo drugo kot storiti toisto.

Položaj se je razjasnil v toliko, da so se mogli poznati obrisi vladnih skupin v njihovem stremjenju: sprejetje ustave tudi proti volji večine Hrvatov in Slovencev. V tem oziru zasluži Radič, da mu Pašič in Pribičević pripneta na „junaška“ prsa največjo „medaljo“. Ko bi bil Radič s svojimi poslanci v parlamentu bi komunisti nikdar ne bili vrženi iz zbornice in sprejeta bi bila Protičeva avtonomistična ustava.

Vsi poskusi spremeniti sedanji neznosni protiljudski režim so bili obsojeni na neuspeh.

Ko bi se Pašič in Pribičević razšla in bi sedanja vladna večina razpadla, bi se nova vlada brez hrvatskih, slovenskih in bosanskih avtonomističnih poslancev, sploh ne mogla sestaviti, ker trmasti Radič noče in noče v parlament. V zbornici pa je edino zakonito bojišče za pravice ljudstva. Kaj pomaga, če izza plota v varnem zavetju še tako kričim, da sem republikanec, če pa ne dam svojega glasu tam, kjer ima ta glas svojo polno veljavo.

Radič in Pucelj sta dokazala, da se je treba ogniti s senenim vozom vseh republikanskih strašil in sleparjev, ki se ne upajo na bojišče, kakor tudi onih, ki se zatekajo brez boja za ljudstvo pod okrilje vlade.

Naraščajoča moč avtonomistov v ljudstvu in skorajšnje volitve vedno bolj slabijo vlado in njene stranke. Celo zmerni policajdemokratski poslanci se ogrevajo za spremembo ustave v avtonomističnem smislu. Dr. Rojc je objavil v zagrebški „Slobodni Tribuni“ načrt avtonomije, ki se bistveno krije z avtonomističnim programom SLS. Muslimani so že spregli pri centralistih in se vrnili k avtonomistom. Sedaj je na tem, da se uresniči poziv „Narodne politike“, da se združijo vsi avtonomistični poslanci v skupen proticentralistični blok, h kateremu mora prej ali slej pristopiti tudi Radič.

S tem pa bo dana trdna podlaga za Protičevo vlado in takrat bo odklenkalo „črnorokcem“ in njihovim samostojnim priganjačem. Po dveh letih se je ljudstvo končno toliko „zbrihtalo“, da ne bo več nasedalo — centralistom.

Jos. Munda:

O varčevanju.

Ako pogledamo dandanes v našo javnost vidimo, da ima naše ljudstvo prav malo smisla za varčevanje. Res, da tlači srednje in nižje sloje huda draginja, vendar opažamo dan za dnem, kako se dostikrat nepotrebno troši denar. Množica se udaje razbrdanemu razveseljevanju in ne misli, kaj bo jutri.

Te razmere je v veliki meri zakrivila obilica denarja, ki se nahaja v prometu. Preje se je denar težko zaslužil in zato so ga ljudje tudi znali ceniti. Sedaj se je v tem oziru mnogo izpremenilo v veliko moralno in gmotno škodo vse družbe. Po mestih so razmere v tem pogledu še mnogo slabše kakor med kmeti, toda tudi na deželi opažamo žalibog, kako se širi razsipnost, zapravljivost, pijančevanje in potratnost.

Nasproti tem pojavom, ki so v veliki meri krivi sedanjemu zlu, naše zadružne organizacije ne morejo ostati brezbrizne. Naloga zadružnih organizacij ni samo podpirati gmotni, materijelni napredek, ampak morajo obračati svojo pabnjo tudi kulturnim potrebam in moralni vzgoji svojih članov. Naše organizacije morajo gledati, da svoje delovanje uredi v socialnem duhu in da vzgajajo trdne, značajne ljudi, ker sicer bi njihovo delo ne imelo svojega uspeha.

Varčevanje je važno v npravnem in go-

spodarskem pogledu in sicer leži njega pomen zlasti v pravno — vzgojnem momentu, v tem, da človek obvlada samega sebe, da premaguje svoje želje, da pametno omejuje uživanje.

Varčevanje je pa tudi potrebno za gospodarski napredek vsakega posameznika in je najboljša samopomoč. Tisti, ki varčuje, si hoče sam s svojimi močmi pridobiti sredstev, da bi kasneje o priliki kake stiske ne bil navezan na tujo pomoč. Varčevalec se hoče varovati pred posledicami morebitne gospodarske krize in si s prihranki izboljšati svoj položaj. Čim dalje varčuje, tem večje veselje dobi do varčnosti in do dela, ker gleda z zaupanjem v bodočnost. Varčevanje pospešuje tudi ljubezen do dela, do reda, do pametnega življenja, dviga človeka v pravem oziru, krepi njegov značaj in ga dela gospodarsko neodvisnega.

Vzrokov torej dovolj, da podružne organizacije povspesujejo varčnost z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago.

Kako naj se pa potem zadružništva goji varčevanje?

Pred vsem s tem, da se ustanovi povsod zadosti malih posojilnic in se da s tem vsakomur prilika, da svoj prihranjen denar brez težav, brez zamude časa in brez polnih stroškov, plodonosno naloži v svoji domači kreditni zadrugi. Gosta mreža posojilnic bo brez dvoma vzgojila tisoče in tisoče varčevalcev, zlasti malih in najmanjših.

Pomlad je tu in vedno še dolgujem „Sedanosti“, ki se bori neustrašeno in odkritosrčno proti vladnemu nasilju in korupciji, naročnino za to leto. Takoj danes poravnaj naročnino, da bo red v hiši in dodam še par kronc v podporo!

Dopisi.

Škocjan. Na Veliki petek popoldne je tukaj umrl vpokojeni nadučitelj Franc Lavrič in bil na Velikonočno nedeljo ob 5. uri popoldne slovesno pokopan. — Pokojnik je bil več kot 40 let nadučitelj v Škocjanu pri Mokronogu, bil farni organist, častni občan škocjanski, častni ud Kmetijske družbe in odlikovan sadjerejec.

Spomenica Jugoslovanskih škofov.

(Dalje.)

Pri vsem tem nam je pa ta izkušnja jako dragocena za presojanje novega šolskega zakona za ljudske šole, ki ga je izdelal odbor. Tu se proglašajo kot vrhovno načelo, da je ves šolski pouk državen (čl. 2.) ter mora vse predmete in tudi veronauk predavati samo državno učiteljstvo (čl. 51.); knjige za veronauk odobruje minister za vere (čl. 53.); zasebne šole se morejo snovati samo tam, kjer ni državne šole. Pričakovati nam je torej v celi kraljevini istega, kar se sedaj dogaja v Bački, Banatu in Baranji. Proti tem načelom zakonskega načrta so v imenu katoliškega episkopata dne 14. januarja 1922. v Beogradu osebno in s posebno vlogo najodločnejše protestirali predsednik ožjega odbora s članoma dr. A. Jegličem in msgr. Akšamovičem. Odgovora nismo dobili nikakega, zato pa poročajo listi, da pride ta zakonski načrt v kratkem na dnevni red v skupščini. Mi ne moremo

Ustanovil je leta 1902 gasilno društvo v Škocjanu in po njegovem prizadevanju so se ustanovili tako sloveči škocjanski sejmi. Po vseh cerkvah obširne naše fare so mu peli zvonovi, celo pri Št. Janžu na Vinvrhu. — Bil je zelo priljubljen in čez vse šaljiv. Preskrbel je tudi vinogradnikom ameriške trte in brezobrestno posojilo. Bil je vnet vrtnar in čebelar. N. v m, p.! Blag mu spomin!

Brusnice. V nedeljo 7. maja je bilo v Brusnicah žegnanje. Okrajno glavarstvo je gostilničarju Lenarčiču dalo licenco za godbo in ples, ki se je pa že ob pol štirih končal s pretepom in pobjem. Iz Št. Jernejske fare iz vasi Gradišče je prišlo menda nalašč na „korajžo“ nekaj že precej znanih pretepačev, ki so tukajšnjega mladega gospodarja Mikoliča smrtnonevarno obklali. Čemu ta nepotrebna godba in ples. Pri pomnimo pa, da je tudi drugekrat skoraj vsako nedeljo ples v tej gostilni, seveda brez licence.

Gospodarstvo.

Kako glešča sosed Razumnež svojo živino in kako odvrtače od nje bolezni.

(Piše: Fr. D.)

(Dalje.)

Dolinar, Krevs, Terlep, Zupančič, Saje in Slak vstopijo v sobo s prijaznim pozdravom „dober večer vam Bog daj vsem“, ter podajajo roke Razumnežu in drugim že zbranim sosedom. Domačin jim veselega obraza odzdravlja ter jim napravi prostor, pa posedejo.

Ko so bili zbrani že vsi poslušalci, nagovori jih sosed-učitelj tako-le: Dan se daljša. Solnce pokazuje svojo moč. Sneg je začel kopneti. Podlesek rine svoje glavice iz zemlje. Približuje se spomlad. Poljsko delo se bo kmalu začelo. Naši poučni večeri bodo morali kmalu jenjati. Jaz sem poprej neke stvari preveč raztegnil. Kakor vidim, ne bom mogel vsega dovršiti, kar sem se namenil razložiti.

„To je pa škoda“, oglasi se kmet Dolinar. „Zelo koristno bi bilo, da dovršiš svoj mojsterski nauk. Jaz te prosim v imenu vseh, da preveč ne razteguješ ter da

drugega, nego da ponovimo, kar naglašajo ta vloga: „Katoliška cerkev in katoliški starši se ne morejo nikdar odreči svojim pravicam ter bodo morali v najodločnejši in najostrejši boj za svobodo pouka ... Da-li nam je tak boj potreben in da-li je za našo mlado državo koristen, o tem ni treba govoriti.“

Toda neprijateljska roka državne oblasti posega tudi v samo notranje življenje katoliške cerkve. To se vidi iz preganjanja Marijinih kongregacij, kiso čisto pastoralna uredba katoliške cerkve, priznane in dovoljene po celem svetu. Tu je napravila začetek pokrajinska vlada v Bosni in Hercegovini, ki je z naredbo z dne 17. januarja 1921. pod pretno izključenja prepovedala vsem učencem biti člani take kongregacije. Pokrajinska vlada v Hrvatski in Slavoniji ni tako drakonična, a zahteva z naredbo dne 8. novembra 1921. št. 17.267, popolno oblast nad njimi, in to potem, ko je katoliški episkopat iz svoje skupne seje z vlogo dne 5. maja 1921. jasno in glasno izjavil, da Marijine kongregacije kot verska udru-

nam navedeš samo suhe izkušnje. Za natančno razlaganje imamo časa še drugo zimo, kdor jo bo doživel.“

„Če ste s tem zadovoljni, da vam navedem na kratko koristne živinorejske resnice, da vam podam nekaj izvleček, potem moremo biti v 2 do 3 večerih gotovi.“

„Prosimo, prosimo ...“, se čuje od vseh strani.

Nato začne Razumnež tako-le govoriti.

1. Dajajte svoji živini prikladno klajo v dovoljni meri. Kako je postopati ob pomanjkanju krme, to sem vam že razložil.

2. Nikoli ne krmite gnile in močno plesnive klaje.

3. Pregnilo korenstvo kakor preveč plesnivo seno (detelja itd.) odstranite povsem od krmljenja. Pregnile dele repe, krompirja itd. izrežite in pokrmite samo zdrave koščke. Iz manj plesnivega sena (detelje, slame) izberite plesnive dele in jih pokončajte. Preostalo, še deloma plesnivo, zaduhlo in blatno seno (deteljo) posušite na solncu, iztrosite, poskropite je z osoljeno vodo, ali poparite oziroma okisajte v jamah ali kadeh.

4. Tako pripravljeno klajo pomešajte med zdravo ter jo pokrmite delavnim volom in jalovim kravam. Tako postopajte tudi s samo enmalo pokvarjenim krmivom.

5. Plesniv oves in sploh plesnivo žito operite, posušite, potem pa skuhamo za prašiče-pršutarje. Močno rjasta slama je živalim škodljiva, škodljivost pomanjšate, če tako slamo zrežete (rezanica) in zatem poparite z malo osoljeno vodo.

6. Snetivo žito škoduje zdravju, torej ne pokladajte nepripravljenega (oprati, posušiti in kuhano pokrmite v malih delih prašičem, osobito ne brejim samicom.)

7. Ne dajajte svinjam zadnjega žita, v katerem je preveč ljuke.

8. Češgljeve, črešnjeve in breskove koščice, t. j. njihova jedra so nevarne svinjam, če jih mnogo požro. Na to je treba paziti!

9. Žarke (žalove) oljnate tropine so strupene, torej jih ne dajajte živini.

10. S starimi, kislimi huhinjskimi pomijami se morejo svinje zastrupiti. Pokrmite

ženja in pastoralne uredbe cerkve spadajo samo pod cerkveno oblast. Niti tukaj ni protest episkopata in celokupne katoliške javnosti do danes nič koristil, zato se pa dovoljujejo ne samo urduženja svobodne misli, marveč tudi zveza takih udruženj srednješolskih dijakov, kjer ni nikakega šolskega nadzorstva.

Omeniti hočemo še en odlok ministrstva za prosveto z dne 19. januarja 1920., s katerim se odreja, da se mora srednješolska mladina priključiti jugoslovanskemu Sokolu in se vzgajati v sokolski ideji — a ta je po pisanju sokolskih prvakov samih protikršćanska in proticerkvena — in to zopet brez šolskega nadzorstva. Tudi proti temu je nastopil katoliški episkopat z vlogo in okrožnico, nastopila je celokupna katoliška javnost in katoliški poslanci v parlamentu. V tej stvari je na predsednika episkopata od ministrstva za prosveto došel odgovor, v katerem brani Sokola, vendar pa dopušča možnost zlorabe po posameznikih in poziva episkopat, naj posamezne slučaje prijavi. — Tak odgovor je došel

to sicer dobro krmivo sproti (nepokvarjeno) kravam in prašičem.

11. Kisla torej izpriena godla (voda, v kateri smo kuhali krvave klobase), kakor tudi pokvarjene klobase jetrnice in krvavice so svinjam strupene (lani so poginile dve svinji od tega pri Drovinovih).

12. Nikoli in nikdar ne dajajte živini slane mlake (solamure), ki se tvori pri nasoljenju mesa in rib. Poldrugi liter te tekočine utegne umoriti govedo ali konja, pol litra pa največjo svinjo. Salamura je tem bolj strupena, čim starejša je.

13. V bakrenih posodah dalje časa stoječa klaja je škodljiva ljudem in živalim. Če je pa bakrena posoda pocinjena, tedaj ne izvleče klaja strupa iz bakra.

14. Z repnega in zeljnatega perja oberite vse gosence, preden ga daste živini.

15. Nagnilo kakor tudi sparjeno repno perje je nezdrava klaja.

16. Krompirjevka ni niti iz gospodarstvenih niti iz zdravstvenih ozirav prikladna za krmiljenje.

17. Nikoli ne dajajte zmazle klaje, preden je niste primerno pripravili.

18. Spomladi odstranite s krompirja zdravju škodljive kalice.

19. Do zdaj navedena škodljiva piča utegne napraviti sledeče bolezni: pokvarjen želodec, neprebavnost, vnetje želodca in črev, ujedanje, napenjanje, drisko, prehlajenje, vnetje, sopil, nadušljivost, zastrupljenje ali celo pogin. Odvračajte torej bolezni od svoje živine.

20. Ne dajajte konjem rži kot krepilno krmivo, ker ona močno napenja in napravlja rada koliko in zvrženje. Oves je najprikladnejše žito za delavne konje in za vzrejo mlade živine, t. j. žrebet in telet.

21. Pri krmiljenju goveje živine svežo deteljo bodite zelo oprezni. Nikoli ne pokladajte samo sveže detelje, ampak mešajte jo s senom ali slamo, pa preprečite nevarno, celo smrtonosno napenjanje.

22. Nikoli ne dajajte govedi vele ali sparjene sveže detelje, tudi ne pomešane med suho krmo.

23. Pri hitrem napenjanju goveje živine gnetite obe lakotnici z rokami; to ponavljajte. Pritiskajte z dlanima rok na levo

lakotnico. Polivajte zadnji del telesa z mrzlo vodo, živinče gonite počasi v kreber. Poščetavajte z ovito patico mali jeziček in nebo v gobcu; dajte živinčetu v gobec slamnati povez, namazan s kolomazom ali milom. Iztrebite blato iz črevesa in vlivajte vanj z lijakom milnico. Napetemu govedu dajte nekoliko svinjske masti, vsake četrte ure po liter apnene vode in zraven čašo slivovke, ali vsaj žganje in vodo, kamilični čaj. Kolomaza petroleja, terpentinovga olja itd. ne dajajte nikoli proti tej bolezni. — Najboljše je proti napenjanju prebod leve lakotnice s strokarjem (bodalcem).

24. Privoščite živini primerno mero soli ali ne preveč.

Društvene vesti.

Sestanek „Orla“ in „Orlice“ v Vavti vasi in Toplicah bo prih. nedeljo 21. t. m. in sicer v Toplicah po sv. opraviilu; v Vavti vasi pa po večernicah. Predava tajnik SLS iz Novga mesta. — Telovadba, h kateri pride en vaditelj in vaditeljica, je v V. vasi po sv. maši za člane povečernicah za članice ter v Toplicah za člane ob 11. uri, oz. po večernicah, za članice pa po sv. maši. — Obvezna udeležba vseh članov in članic.

Izobraževalnim društvom novomeške dekanije. Potrebno enotnega dela čutimo vedno bolj. Živahnost nekam pojenjuje, v naša društva se hoče vgnezditi mrtvilo, ki resno ogroža uspešni društveni razvoj. Njih pododseki: Orli in Orlice delujejo sicer hvalevredno, s tem pa ni rečeno, da moramo gibanje v prosvetnih društvih samih pustiti iz vidika. Nasprotno: sveže sile jim moramo viliti, preroditi jih moramo.

Da bodo pa naša društva v stanu začeti življenje krepkega razmaha, se bo v svrhu enotnega vodstva ustanovil v nedeljo 28. t. m. ob 10. uri dop. v Rokodelskem domu v Novem mestu Dekanijsko — okrožni odbor Slov. kršč. soc. zveze, ki bo skrbel, da navdahne v svoj delokrog spadajočim društvom sveže življenske čistosti.

Vabijo se vsa društva dekanije, da se udeležijo ustanovitve po vsaj enem zastopniku, ki bo predlagal iz svojega društva odbornika za širši odbor.

Dve lepo uspeli akademiji sta se vršili 7. in 14. t. m. v Št. Petru in Prečni. Izbrani sporedi: proste in vadijske vaje članov, naraščajske vaje, deklamacije, govori, žive slike itd. vse to je izvelo pri občinstvu mnogo odobravanja. Pohvalno se mora omeniti posebno Orlice, ki so žele za precizno izvajanje čeških vaj viharo ploskanje. — Kaj pa drugi odseki in krožki? Posnemajte! Bog živi!

Ruski večer v pomoč gladijočim bratom v Rusiji se bo vršil v nedeljo dne 21. t. m. Narodnem domu pri pogrnjenih mizah. Vzpored: magovor (prof. Kovač), orkester in pevske točke, prosta zabava, buffet itd. — Začetek točno ob 8. uri zvečer. Vstopnina v dvorano Din. 5.—, na galerijo Din. 3.—. K obilni udeležbi vabi Krajevni odbor v Novem mestu v pomoč gladijočim v Rusiji.

Tedenske novice.

† Jožef Bojanc

posestnik in gostilničar v Št. Petru, član kraj. cestnege odbora, bivši član kraj. šol. sveta itd. je v soboto 12. t. m., ob 5. uri pop., previden s sv. popotnico, mirno v Gospodu zaspal. Pogreb obče spoštovanega pokojnika je bil v ponedeljek 15. t. m. — V najlepši možki dobi 46 let nam je neizprosna smrt ugrabila zvestega pristaša krščanskih načel, ki se je z vidnim uspehom neumorno trudil za blagor in za dobro svojih soobčanov in cele okolice. Bolehal je že dalje časa, toda še v ponedeljek pred

smrtjo je bil v mestu in se še precej dobro počutil, pričakoval je toplejših dni... Ni jih dočkal! — Pogreb blagega pokojnega je bil nad vse ganljiv. Marsikatero oko se je porosilo ob spominu na dragega ranjkega. Z vseh strani so prihiteli mnogoštevilni znanci in prijatelji k spremitvi na njegovi poslednji poti. Pogreba se je udeležila tudi šolska mladina. Pokop je izvršil preč. g. župnik Vovko ob asistenci čč. gg. župnika Šašlja, šmarješkega kaplana Gostiša in domačega kaplana Frančiča. — Našemu listu je bil blagi pokojnik iskreno naklonjen, zvest naročnik in vnet podpornik. Na šestanku naših zaupnikov je lani navdušeno vzpodbujal navzoče na krepko agitacijo za „Sedanjust“ in povdaril, da je sramota za Dolenjce, če ne podpirajo in ne naročajo svojega domačega dolenjskega glasila. „Sedanjust“ se mora vzdržati! — Dragi Jože, ko pišem z drhtečo roko te-le vrstice iz hvaležnega srca Tebi v slovo, se mi zdi, da lega s Teboj vred najtrdnjši moralni steber. „Sedanjusti“ v hladni grob! Malo je danes mož, a še ti so po največ sinovi priprostega ljudstva, ki se zavedajo svojih dolžnosti napram katoliškemu listu v srečo Dolenjske. Dragega pokojnika priporočamo v blag spomin in molitev! Naj v miru počiva! Soštovani rodbini naše iskreno sožalje!

Uredništvo.

Umrli je v Novem mestu gospa Jožefa Šlejkevec, stara 57 let, žena skladiščarja pri g. R. Germu. Dolgotrajna jetika jo je končno rešila bolečin. — Istotako je umrla na sušici hčerka gosp. Davorina Budne, kontroorja Mestne hranilnice. — Umrli je 94letni Janez Kondrič, najstarejši novomečan in bivši posestnik. Rojen je bil v Prečni. — N. v m. p.!

Č. g. aupnik Šašelj se je začasno nastanil v Novem mestu. Med slovenskimi kulturnimi delavci zaznema odlično mesto kot neumoren zbiralatelj narodnega blaga. Tudi čitateljem prejšnjih „Dol. Novic“ je znan kot dopisnik zlasti v vremenski razlagi. — Dobrodošel v Novem mestu!

Porotno zasedanje pri okrožnem sodišču v Novem mestu začne dne 6. junija t. l.

Kolo Jugosl. sester, podruž. v Novem mestu, nam je poslala z ozirom na našo svoječasnno tozadevno notico pismo, da somišljenice SLS v Novem mestu niso izstopile iz Kola, temveč so celo ponovno sprejele funkcije odbornic. — Po naših informacijah je ga. dr. Tavčerja kot predsednica centralnega odbora KJS, hotela nastopati precej oblastno in krščanske žene so zagrožile z izstopom. Nekateri pravijo, da se je zadeva poravnala, drugi zopet, da je izstop v ljubljanski podružnici že izvršen. Bodi kakorkoli! Naše somišljenice imajo sedaj hvaležno polje opravičiti svoje članstvo v tem društvu s tem, da zahtevajo odloček nastop društva za versko vzgojo naše mladine. To je neizostavno potrebno ravno sedaj, ko se meče verouk iz naših šol. Naj nikdo ne prihaja z izgovorom, češ, da je to politika! Gre za bodočnost naše mladine! Za njen časni in večni blagor! Če se društvo zavzame za versko vzgojo šolske mladine z vso svojo močjo potem bo zbrisalo s sebe madež osumljenja, da stoji pod framazonskim vplivom in ne bo povoda svariti krščanske žene pred nevarnostjo, da s svojim članstvom pomagajo proti svojim načelom nasprotnikom vere. Kolo naj torej dokaže z delom, da duh pok. gospe generala Lukiča ni dosegel meja Slovence! Torej za versko vzgojo in križ v šolo! Pa brez zamere!

Duhovniške vesti. Preč. g. župnik Šašelj, ki je polnih 36 let župnikoval na zadovoljstvo faranov v Adlešičah pri Črnomlju, je stopil v pokoj. Starejši ljudje se ga še hvaležno spominjajo, ko je bil župnik v Šempetru. — V Adlešiče je za župnega upravitelja imenovan č. g. Alojzij Tome, kaplan v Hinjah.

Kako se godi katoličanom v Jugoslaviji, dokaže interpelacija poslanca dr. Deželiča. V Djevčelijah (Macedonija) imajo svojo šolo katoliške redovnice. Nekega lepega dne pride v samostan sreski glavar Borvoj Živkovič v spremstvu neke komisije za dodelitev stanovanj. Začel je brez vsakega vprašanja preiskavo v vseh prostorih in vstopil tudi v kapelico s klobukom na glavi. Nato je ukazal redovnicam, da se kapelica takoj razmeče, ker on ne trpi nobenega katolicizma, češ, s r b s k a država ne priznava

tudi na pritožbo proti zlorabam nekih lajških učiteljev-katehetov v Bački in Banatu; toda ko so se navedli popolnoma točni konkretni slučaj, so ostali dotičniki na svojih mestih ali so pa bili povišani.

Samo še dva — trije primeri! Od katoliške cerkve odpadli duhovniki, ki dvigajo formalni odpor v katoliški cerkvi, so vživali na Hrvatskem čisto očito podporo pokrajinske vlade. To se more treti samo tako, da ima vlada na tem gibanju svoj interes a to zopet znači, da pričakuje vlada zase neke koristi, ako se v katoliški cerkvi podpirajo zmede, ako se cerkev oslabi. Radi priznamo resnico, da smo od centralne vlade v Belgradu že ponovno prejeli nasprotna zagotovila in celo tudi nasprotno odredbo, posebno v najnovjšem času. Toda v praksi se do danes ne opaža nič od tega in ako še dalje tako ostane, moremo priti do prepričanja, da je nekemu več do deset odpadlih duhovnikov brez vsake religiozne ideje nego do katoliške cerkve. To pa ne more biti na resnično korist države SHS.

katoličanstva. — Pa naj še kdo reče, da je stranka v obrambo vere in ljudstva nepotrebna!

Nov volilni zakon za državno zbornico je ministrski svet odobril in predložil zakonodajnemu odboru, ki ga je v načelni debati sprejel.

Sokol in križ. V Veržej v Prekmurju so blagoslovili most. Na slavnost je bil povabljen tudi Sokol. Toda, čim je zvedel, da je križ na mostu in da bo sv. maša, ni bilo nobenega k slavnosti otvoritve. — Vsak hudič se boji križa. (Po prekm. „Novinah“.)

Milijonsko doto je baje dobila hčerka ministra Pucija, nekdanjega baje zadolženega mesarja.

Volitve na vidiku. V parlamentarnih krogih se zatrjuje, da je današnja vlada v mučnih stresljajih, ki morejo izzvati resno krizo. Demokratska stranka namreč želi, da se ob priliki kraljeve ženitve pomilostijo vsi častniki, obsojeni zaradi ponesrečenega prevrata v vojski (solunski proces! — Op. ured. „Sed.“). Od pomilostitve teh častnikov je odvisno glasovanje demokratske stranke za ukaz, s katerim bo zopet nekoliko polkovnikov povišanih v generale. Tako belgrajski „Radikal“. — Zaradi tisočev obolelih in na stotine mrtvih rekrutov, ki nimajo državne blagajne v rokah, se Pucelj ni niti zmenil. Za obsojene „črnoroke“, v koliko razpolagajo s koriti, pa se že izplača izzvati krizo tudi na dan — kraljeve ženitve.

Koliko je vreden imunitet (nedotakljivost) poslancev v parlamentu se je pokazalo te dni na najočividnejši način. Poslanec dr. Šimrak je vzel v obrambo katoliško duhovščino proti besnemu napadu belgrajske „Politike“, za katero je izjavil, da dobiva navodila od vlade. Državno pravdnistvo je dvignilo tožbo in imunitetski parlamentarni odbor je sklenil, da se poslanec izroči sodišču. — Torej tako daleč smo, da niti poslanci ne smejo več kritikovati vlade. Ljudstvo, pomni, da je to bilo v času Pucijevega ministirovanja žalostnega spomina!

Sipajmo, saj imamo! Nedavno je „Balkan“, karakturnistično glasilo beogradske čaršije, priobčil sledečo beležko. „Komunikeji našega laliko-miselstva, malomarnosti in razsipnosti postajajo od dne do dne lepši. — Na Čukarici blizu Beograda so zgorele tri ladje bencina. Škoda znaša 6 milijonov dinarjev. . . Par dni nato je zgorelo veliko skladišče belgrajske postaje, z državnim in privatnim blagom vred. Dva milijona škode. . . Včeraj sta trčila pri Osjeku dva vlaka. Pol milijona škode. . . V Bitolju je zletelo 400 vagonov municije v zrak. Škoda znaša tri milijarde. . . Tako se godi dan za dnevom. Kdo odgovarja? Nikdo! Kaj so nam milijarde! Nič. . . Kvataško-erotičen narod ne zna ceniti denarno vrednost, in proletarskega znoja.“ — Značilno!

360 milijonov kron za odkup zemljišč muslimanskih begov je olobrila vladna večina, da pridobi muslimane, ki se branijo centralizma (ne pa denarja), za podaljšanje životarjenja sedanji vladi. Del muslimanov, ki so za avtonomijo, je glasoval proti skupno z opozicijo. — To je pošteno.

50 hrvatskih vojakov, ki so bili pri 48. polku v Plevju (Bosna), je odkorakalo domov. Izjavili

so, da hočejo služiti v vojski samo na Hrvatskem in pod poveljstvom hrvatskih častnikov. — Pojasnil pač ni treba.

Višek vestnosti. Glavno glasilo Demokratske Stranke „Demokratija“, ki izhaja v Beogradu prinaša sledeči pogovor dveh srbskih „uradnic“:

Posle redukcije, baš nekako pred „prvi“, u tramvaju, dne šik dame razgovaraju se ležerno i glasno. Dok će jedna od njih, starija, zapitati mladju:

— Boga ti, zašto te nema u kancelariji celoga meseca? Hočeš li doći da sutra, da potpišeš platni spisak?

Uh, toliko sam zauzeta! Varuj, ne mogu. Nego, molim te, potpiši ga ti. Ili, znaš šta: zamoli sekretara. g. T., nekaga on potpiše mesto mene. I pošalji mi platu, molim te. . .

To zafrkacijo je napisal na naslovni strani list vladne stranke, katerega gotovo ne smatrajo naši oomači Srbi, ki so vsaki dan bolj srbski od kralja samega — za demagorijo, kakor že svojo obrt imenujejo. Metle je treba, železne metle za našo upravno smetišče!

Royaume de Serbie. „Hrvatska Slogu“ piše: „Na pismu finančnega ministra se blesti grb kraljevine Srbije, pod istim pa besedilo: Cabinet du Ministre des Finances du Royaume de Serbie (Kabinet finančnega ministra kraljevine Srbije). Na kuverti se nahaja napis: Ministre des Finances du Royaume de Serbie (Ministrstvo finane kraljevine Srbije). Belgrajska vlada torej ne priznava v vidovdanski ustavi zajamčenega naziva države! Smo pač v Srbiji. . .“

Čudna kupčija, samo v Novem mestu mogoča, se je sklenila te dni izmed gosp. Antona Lesjaka, čevljarskega mojstra v Kandiji, in g. Ivana Šmalca, trgovca v Novem mestu. Zmenila sta se, da g. Lesjak proda g. Šmalcu 2 kg čevljev in sicer en kilogram odvaga prodajalec za ceno 500 kron, drugi kilogram pa kupec za ceno 700 kron. Gosp. Lesjak je odvagal par možkih čevljev, s katerih pa je moral populiti vse žeblje, da so čevlji imeli težo 1 kilogram. Gosp. Šmalc pa je izbral in odvagal dva leva ženska nizka čevlja in par otroških. Ker pa je presegala teža 1 kg, je g. Lesjak odrezal podplat z otroških čevljev tako, da je bilo vseh čevljev ravno za 2 kg. S kupčijo sta bila oba zadovoljna, dvomimo pa, da se bo obnesel ta način prodaje čevljev.

Ljudska posojilnica v Novem mestu uraduje vsak dan, sprejema vloge in daje posojila pod najugodnejšimi pogoji. Zavod toplo priporočamo.

Kmetska Zveza.

Priklopitev Kandije k Mestu je torej na potu, da postane stvarnost. Na seji mestnega obč. odbora, na katero je bil povabljen tudi odbor Kandijancev, v ta namen je predsednik tega odbora, g. dvorni svetnik Šuklje stavil pogoj, da se mestno sejmšče preloži v Kandijo. G. župan Rozman je v imenu mest. obč. odbora izjavil, da se priklopitev more izvršiti samo brezpogoj-

no. G. vladni svetnik Vončina, ki je bil navzoč, je pozival na slogo in obojestransko vpoštevaje, pozitivnega rezultata pa ni dosegel. Na željo kandijskega odbora je sklical g. župan Vovk sestanek kandijskih posestnikov in Gotenčanov, ki imajo svoje njive v območju nameravane mest.lobč.meje. Na sestanku je bilo zastopano 72 posestev. Mnenje občinskega odbora občine Smihel-Stopiče, ki se je kot zakonito izvoljeni zstopnik cele občine, izrekel proti prikloptvi, se ni uvaževalo. Med navzočimi interesi je bil tudi gosp. Skalicky, ki ima svojo razkošno vilo v Kandiji. Zahteval pa je, da se mu prizna pravica, da glasuje tudi kot ravnatelj Kmet. šole na Grmu. G. župan mu je dovolil dvakratno glasovanje, ker je bilo pričakovati, da bo g. Skalicky v svojem svojstvu kot ravnatelj upošteval dejstvo, da Kmet. šola ne spada v mesto, pač pa na kmete in v kmetsko občino. Toda g. Skalicky se je odrezal za mesto. Radoveden sem, kaj stori višja oblast, dali tudi ona smatra, da spada kmečki zavod v mesto. Lahko je mogoče. Morda dočakamo, da g. Pucelj kupi od dobička za vole kmečk. zavodu sprehajalne palčice, ker motike v mestu pač ne bo mogoče rabiti. Tudi g. Štembur in enaki se bodo kmalu naveličali svojega meščanstva. Zaenkrat so zmagali s 65 glasovi in ker jim gre tudi vlada v tem oziru na roke se morda uresniči njihova želja in ceste v Kandiji bodo „poflajštrane“ s samimi mestnimi cekini in razsvetljave ne bo manjkalo nikjer, kamor solnce posveti. — Zaveden kmet iz Kandije.

Nova nevarna konjska bolezen. Na južnem Češkem se je pojavila nova, dosedaj popolnoma neznana konjska bolezen, katera je v 84 občinah zahtevala niš manje nego 670 žrtev. Žival oboli v črevesih in želodcu in že v nekaj dneh pogine. Dosedaj se ni posrečilo ozdraviti niti enega na tej kužni bolezni obolelega konja. Ta bolezen se vkljub strogim odredbam strahovito naglo razširja in se je baje pojavilo nekaj slučajev te kužne bolezni na zapodnem Madžarskem, vsled česar preti tudi nam silao veliga nevarnost, da se ta bolezen zanese tudi v naše kraje.

V svojem neprepisljivem sklepu nam je vzel Bog našo nad vse ljubljeno, najdražjo

RAFAELO.

Bogu vdana je zaspala previdna s sveto popotnico, danes ob 2. popoldne. K večnemu počitku jo bodo položili v petek ob 5. popoldne.

Novo mesto, 17. maja 1922.

Rodbina Budna-Barle.

Dekle za trgovino

išče primerne mesto. — Ponudbe na „Sedanosti“.

Proda se dobro ohranjeno kolo. — Več se izve v uprav. „Sed.“

Omnibus

za 10 oseb, v najboljšem stanju se ceno proda. — Poizve se pri: Gustav G. Grom anončna reklamna pisarna STRELA Novo mesto, Dolga ulica 30

Proda se posestvo obstoječe iz zidane hiše gospodarskega poslopja, z sadnim vrtom in vrtom za zelenjavo, vinogradom, gozdom in 3 njivami. Več se poizve pri gospodarju: Franc Klemenčiču, Trebelno št. 23, Dolenjsko.

Krava-mlekarica

s teletom je na prodaj. — Kje, pove uprav. „Sedanosti“.

„Rafijo“, prvovrstno kg a 38 K, srpe, kose, osle in drugo železnino, kupite najceneje pri A. Sušnik, železnina, Ljubljana.

Tiskarna — Knjigarna Knjigoveznica

J. Krajec nasl.

Novo mesto

se priporoča.

Gospodarska Zveza

r. z. z o. z. v Ljubljani

Podružnica v Novem mestu

na novo dospelo: umetna gnojila — superfosfat in apneni dušik galica, žveplo, najboljša ameriška rafija.

Semena: nemška in domača detelja, pesa in vse vrste trave.

Posebni manufakturni oddelek.